

istenes verseiben éppúgy kifejezésre jut, mint úgynevezett dekadens verseiben. Ugyanezzel a problémával foglalkozott *Kardos Pál* is hozzászólásában.

Délután *Kovalovszky Miklós* tartott beszámolót az Ady-filológia helyzetéről. Ismertette az eddig elért eredményeket, részletesen elemezte, hogy a kitzított feladatok közül eddig mi valósult meg s melyek a legsürgősebb tennivalók. Kiemelte, hogy feltétlenül el kell készíteni egy filológiai pontos, hiteles Ady-életrajzot, és a további munkálatokhoz szükséges egy Ady-szótár készítése is. Elengedhetetlennek tartotta továbbá a kritikai kiadás munkálatainak meggyorsítását, különösen a versek minél előbbi megjelentetését. *Gáldi László* az Ady-szótár mellett Ady versmondattanának elkészítését is javasolta, sürgetve Ady verselése és a francia sanzon egymáshoz való viszonyának kutatását. Fontos feladatként említette a közép- és kelet-európai Ady-kultusz vizsgálatát, mely az itteni esetleges Ady-hatásokra is fényt derítene. *Király István* is hangsúlyozta a hatáskutatások fontosságát. Szükségesnek tartotta egy Nyugatnyelvújítási szótár elkészítését, mely megmutatná, mennyiben forradalmasította a Nyugat-nemzedék a magyar irodalmi nyelvet. *Nagy Miklós* az 1956. évihez hasonló Ady-értekezlet összehívását javasolta, ahol határozatok születnének a legfontosabb megoldandó Ady-problémákról; hasznosnak vélte Hatvány „Így élt Petőfi”-jéhez hasonló, Ady napjairól szóló kiadvány összeállítását is.

Voigt Vilmos „Ady versművészetének újszerűsége” címmel tartott figyelemre méltó előadást. A nyugati vers-interpretációs módszerek eredményeit gyümölcsöztetve újszerű módon elemzett három Ady-verset („Sírni, sírni, sírni,” „A Hadak útja”, „Az utolsó hajók”). Azt kísérelte meg bemutatni, mennyiben hozott Ady verselése, versépítkezése nyelvében, kifejező eszközeiben is újat, illetve az új mondanivaló hogyan hozta magával szükségszerűen az új formát is. Referátuma élénk vitát váltott ki, több hozzászólás hangzott el (*Gáldi László*, *Kardos Pál*, *Kovalovszky Miklós*, *Miklós Pál*, *Szabolcsi Miklós*), s többen polemizáltak is interpretációs módszerével, illetve egyes megállapításaival.

A vándorgyűlés harmadik napján *Koczkás Sándor* „A megnőtt Ady” címmel a költő művészi nagyságának, egyetemességének, korszerűségének a kérdését vizsgálta. Értékes, új szempontokat felvető referátumában Ady „Mindent akarásából” indult ki, s rámutatott, hogy éppen ebben az egyetemességre való törekvésben van Ady igazi nagysága. Azért tudott Ady fölébe nőni a provinciálisan magyar problémáknak, mert az egyetemesség, az egész emberiség felől közeledett hozzájuk. Így lehetett egyszerre a magyarság és a világforradalom költője, a Magyar Ugar énekesé és a legkorszerűbb nyugati irányzatokkal is szinkronban levő művész. Ezután Ady költészetének utóéletével és maiságával, ma is aktuális voltával foglalkozott.

Koczkás Sándor előadásához kapcsolódott *Horváth Jánosné*, aki felszólalásában Ady és az ifjúság, Ady és az iskolai nevelés problémáit analizálta; s ehhez szólt hozzá *Pálmai Kálmán* és *Makay Gusztáv* is. *Szalatnai Rezső* a harmincas években, Csehszlovákiában, az ifjúság körében kialakult Ady-kultuszról beszélt. Hozzászóltak még a vitához, egy-egy részletkérdést érintve: *Bodnár György*, *Kabdebő Lóránt*, *Kardos Pál* és *Szabolcsi Miklós*.

A háromnapos előadásorozat, és a vele kapcsolatos vita érdembeli értékelése nem lehet egy rövid, vázlatos beszámoló feladata. Ez annál is inkább lehetetlen, mert a felvetett problémák annyira sokoldalúak, szerzteágazóak, hogy külön-külön is alapos elemzést érdemelnek. Emellett az elhangzott előadások a különböző folyóiratokban egyébként is megjelentek, vagy meg fognak jelenni. Summázásképpen itt csak annyit kívánunk megállapítani, hogy a vándorgyűlés legfőbb érdeme az Ady-kutatások mai állásának felmérése mellett egy korszerű Ady-kép kialakítására való törekvés volt. Napvilágra hozta a vándorgyűlés azokat a kérdéskomplexumokat, amelyek az Ady-kutatókat elsősorban foglalkoztatják, s többé-kevésbé világossá váltak azok a feladatok is, amelyek a közeljövőben megoldásra várnak ahhoz, hogy Ady Endre elnyerje az őt megillető helyet mind a magyar, mind a világirodalomban.

Kispéter András

Az Irodalomtudományi Bizottság 1967. évi munkájáról

A Bizottság 1967. évi ülésén számos időserű probléma megvitatása és több elvi, tudománypolitikai kérdés napirendre tűzése révén igyekezett elősegíteni szaktudományunk fejlesztését. A Bizottságban már régebben fölmerült egy verstani-stilisztikai munkabizottság létrehozásának gondolata. Az elhanyagolt verstani és stilisztikai kutatások tervszerű mederbe való terelésének, a szétszórótt témák és egyéni kezdeményezések akadémiai összefogásának és irányításának szükségességét nemcsak a különböző vitákon elhangzott hozzászólások sürgették, de az 1967. évi nagygyűlési osztályülésünk vitája is megerősítette. Egy ilyen munkabizottság

főállításának elvi indoklását, melyet Szabolcsi Miklós terjesztett elő, a Bizottság egyhangúlag helyeselte, és határozati javaslatot terjesztett az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Vezetősége elé egy verstani és stilisztikai munkabizottság létrehozásának szükségességéről. Az Irodalomtudományi Bizottság irányítása alatt régóta működő Szövegkiadási Munkabizottság mellett a Verstani-Stilisztikai Munkabizottság 1968 elején megkezdte tevékenységét.

A magyar irodalomtudományi kutatások rendszerezett programjának összeállításakor fölmerült, hogy az intézményekhez nem tartozók s főleg a középiskolai tanárok kutatási témáira nagyobb figyelmet kellene fordítani. Ezek egy részét ugyan nyilvántartja a Magyar Irodalomtörténeti Társaság, de ez még nem minden. Az irodalomtörténeti kutatókkal is foglalkozni akaró iskolai tanárok egy része hátrányos és kedvezőtlen helyzetben van; s ráadásul nem minden iskolaigazgató és vezető nézi jószemmel, hogy egyesek a tanári pedagógiai munka mellett kutatással, irodalmi tanulmányok írásával töltik idejüket. A Bizottság javasolja, hogy a Társaság igyekezzék minél hatékonyabb segítséget adni az arra érdemes és alkalmas, elszigetelten is szenvedélyes akarattal dolgozó irodalomtörténész-tanárok munkájához; ahol szükséges, nyújtson támogatást kedvezőbb körülmények (órakedvezmény, kutatónap stb.) megteremtésére. A vándorgyűléseken helyes volna előkészíteni a helyi irodalomszakos pedagógusokkal való találkozást és a kutató munkával is foglalkozó tanárokkal történő eszmecsere-t. Az irodalomtörténész utánpótlással is összefüggő nehézségek megoldásához hozzájárulna, ha a Társaságnak sikerülne elmélyítenie kapcsolatait ezzel a széles, főleg vidéki bázissal.

A külföldi levéltárakban és könyvtárakban végzendő kutatások ügyében Barta János javaslatokat terjesztett a Bizottság elé. A vita során számos olyan probléma merült föl, melyeket mindeddig nem sikerült megoldani. A Bizottságnak az a véleménye, hogy egyes külföldi kutatási lehetőségeket nem lehet a társadalomtudományok területén, így az irodalomtörténeti kutatásokban sem, a kívánatos mértékben kihasználni. Sajnos egy olyan fontos intézmény is, mint pl. a bécsi Collegium Hungaricum, sem egészen eredeti rendeltetésének megfelelően működik. Az akadémiai összerakaton belül a Kulturális Kapcsolatok Intézete által biztosított évi létszámkeretben az irodalom egész területe érthetetlenül hátrányos, hihetetlenül kevés (1 fő vagy egy se), mértéktelenül alábecsült jelentőséggel képviseltetik. Az MTA I. osztályának erőfeszítései ellenére sem sikerült változtatni ezen a hovatovább tarthatatlan állapoton; azután sem, hogy az MTA Elnöksége a társadalomtudományok fejlesztésének jelentőségét ismételten leszögezte. Más vonatkozásban kedvezőbbnek látszik a hazai szakemberek külföldi kutatásainak biztosítása.

Nincs azonban megoldva a külföldön élő, magyar filológiával foglalkozók munkájának támogatása. Pedig az általuk végzett öntevékeny munka eddig is sok eredményt hozott számunkra. Ezt bizonyítják az utóbbi időben napvilágra került különös értékű ritkaságok, hungarikák, s a külföldi levéltári és könyvtári kutatások igen értékes magyar irodalomtörténeti vonatkozású anyagai. A nemzetközi tudományos együttműködést ebből a szempontból meg kellene vizsgálnunk; újra napirendre kellene tűznünk azt a korábban már ismertetett javaslatot, melyet a Bizottság megvalósításra ajánlott az I. osztály Vezetőségének, a magyar filológiai kutatások nemzetközi szervezeti keretének megteremtésére. (Javaslat egy nemzetközi társaság létrehozására a magyar nyelv és irodalom tanulmányozása céljából.)

Közös munkával el kellene készíteni azoknak a külföldi kutatóhelyeknek a lajstromát, ahol érdemleges munkálatok folynak, illetve ezek végzése kívánatos volna (pl. németországi és ausztriai lelőhelyek, olaszországi, csehszlovákiai és lengyelországi levéltárak, erdélyi kutatópontok, szovjetunióbeli gyűjtemények stb.). Több külföldi ösztöndíjat kellene biztosítanunk és többet kellene törödnünk az ösztöndíjasok megfelelő kiválasztásával és fölkészítésével is.

A Bizottság 1967 májusában tájékoztatást kapott az AILC 1967. évi belgrádi kongresszusának előkészületeiről és a magyar delegáció várható részvételéről. A novemberi ülésen, amelyet a Modern Filológiai Bizottsággal együtt tartottunk, Vajda Gy. Mihály adott részletes tájékoztatást a kongresszuson elfogadott, az európai irodalmak összehasonlító történetére vonatkozó magyar tervezet elvi és szervezeti kérdéseiről. (Ennek az anyagnak ismertetésére itt nem térünk ki, mert az ezzel kapcsolatos részletes dokumentáció, az egész kérdés történetét ismertető, a nemzetközi vállalkozás szervezeti, elvi stb. problémáit tárgyaló anyag megjelenik a Helikon 1968. 2. számában.) A Bizottság egyetértését fejezte ki a nagyfontosságúnak ítélt nemzetközi vállalkozás kérdésében. Helyesli, hogy e vállalkozás keretében különösen szocialista országok tudósai és intézményei között alakuljon ki minél hatékonyabb együttműködés. Támogatja a megindítandó nemzetközi folyóirat tervét, s az idegen nyelvű folyóirat megindítására vonatkozó korábbi konkrét javaslatát az új feladatok jegyében módosítja. Kívánatosnak tartja, hogy a szervező munka előrehaladtával az MTA Irodalomtörténeti Intézetében működő titkárság az eldöntendő elvi vonatkozású részletkérdéseket szükség szerint terjessze a Bizottság elé.

A közeli évek nagyobb rendezvényeire vonatkozólag a Bizottság elfogadta és támogatta *Király Istvánnak* azt a javaslatát, hogy Ády Endre halála 50. évfordulójának méltó megünneplését nemzetközi jelleggel készítsék elő.

Az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztálya a következő három évi időtartamra 1967 őszén az alábbiakat kérte föl az Irodalomtudományi Bizottság tagjaiul: *Barta János*, (elnök), *Bán Imre*, *Bodnár György*, *Czine Mihály*, *Diószegi András*, *Garamvölgyi József*, *Hopp Lajos* (titkár), *Illés László*, *Keresztúry Dezső*, *Király István*, *Klaniczay Tibor*, *Köpeczi Béla*, *Lakatos László*, *Nagy Péter*, *Nyíró Lajos*, *Pándi Pál*, *Sötér István*, *Szabolcsi Miklós*, *Szauaer József*, *Tolnai Gábor*, *Tóth Dezső*, *Waldapfel József*, *Wéber Antal*.

Hopp Lajos

Intézeti hírek

(1967. november 1—december 31.)

Komlós Aladár 1967. december 10-én töltötte be 75. életévét. Irodalmi folyóirataink, heti- és napilapjaink cikkeikkel, híradásokkal emlékeztek meg *Komlós Aladár* 75. születésnapjáról. A Magyar Írók Szövetsége, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a TIT irodalmi-nyelvi szakosztálya 1967. december 11-én, a Kossuth Klubban ünnepi irodalmi estet rendezett *Komlós Aladár* tiszteletére. *Koczás Sándor* üdvözlő szavai után *Keresztúry Dezső* *Komlós* irodalomtörténeti munkásságát méltatta, *Simándy Pál* pedig költészetét jellemezte. Intézetünk valamennyi munkatársa és az Irodalomtörténeti Közlemények Szerkesztősége nevében ezúton köszöntjük — kollégialis tisztelettel és szeretettel — a 75 éves *Komlós Aladárt*. Erőt, egészséget, a szépirodalom és a tudomány területén további eredményes munkát kívánunk.

*

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Magyar Szakosztálya 1967. november 9-i vitaülésén *Baróti Dezső* olvasta fel előadását „A felvilágosodás irodalmának néhány kérdéséről” címmel. Az előadás felkért hozzászólója *Tarnai Andor* intézeti munkatárs volt, a vitában részt vett *Szauaer József* főmunkatárs.

*

Klaniczay Tibor, Intézetünk igazgatóhelyettese, aki a Sorbonne vendégprofesszorként Párizsban tartózkodik, 1967. november 18-án a párizsi Magyar Házban előadást tartott „A mai magyar irodalom” címmel.

*

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Magyar Szakosztálya 1967. november 22-én rendezett vitaülésén *Szabolcsi Miklós*, Intézetünk ügyvezető igazgatója tartott referátumot „Az irodalmi és művészeti avantgarde, mint nemzetközi áramlat” címmel.

Felkért hozzászólók *Hermann István* és *Sik Csaba* voltak.

*

Jan Reychman, a varsói egyetem professzora, 1967. november 24-én előadást tartott Intézetünkben „Az 'Ungarischer oder Dacianischer Simplicissimus' lengyel fordításának problémái” címmel.

*

1967. november 13-tól 27-ig, Intézetünk vendégeként hazánkban tartózkodott *Josef Ambrus*, a Szlovák Tudományos Akadémia Szlovák Irodalmi Intézetének kutatója. November 17-én a Bibliográfiai Csoport munkatársaival folytatott megbeszélést az Intézetünkben készülő irodalomtörténeti bibliográfiáról.

*

Az MTA Irodalomtörténeti Intézete a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére 1967. november 27-én 28-án kétnapos tudományos ülésszakot rendezett. Az ülésszak színhelye az intézet Eötvös-könyvtárának olvasóterme volt. November 27-én délelőtt *Sötér István*, Intézetünk igazgatója nyitotta meg az ülésszakot, majd *Tolnai Gábor* akadémikus „A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a világirodalom” című referátuma hangzott el. A referátumhoz hozzászóltak: *Vajda György Mihály*, *Varga László*, *Ludmilla Sargina*, *Sarbu Aladár*, *Botka Ferenc*, *Kenyeres Zoltán*. Délután *Nyíró Lajos* intézeti osztályvezető tartott előadást „A szocialista realizmus elméletének történeti és elvi problémái” címmel; az előadást követő vitában felszóltak: *Miklós Pál*, *Szili József*, *Pirnánt Antal*. Majd *Zoltai Dénes* az MTA Filozófiai Intézetének osztályvezetője olvasta fel „Elidegenedés és művészet” című tanulmányát. Az ülésszak első napjának programját *Bodnár György* mb. osztályvezető „A komplex vizsgálat problémái a modern magyar irodalom kutatásában” című előadása zárta be. November 28-án délelőtt *Szabolcsi Miklós* ügyvezető igazgató tartott vitaindító referátumot „A szocialista